

Mikličev Tine.

I.

Prav tam na koncu vasi je stala Mikličeva hišica. Bila je že napol podrtá. Streha je skoro že izgrešila svojo prvotno smer. Tudi štiri stene niso bile več take, kakor bi morale biti. Začele so se bočiti, in tako se je zgodilo, da se je vsa hišica nekako usedla. Toda pred leti je bila hišica še lična, ravna in snažna.

Da, živeli so nekaj pri Mikličevih, ne sicer sijajno, toda živeli so složno. Bilo jih je mala družina: oče Miklič, mati Reza in njun edinec Tine. Premoženja niso imeli, da bi bilo imena vredno. Za hišico je bil košček vrtiča, in tam med vaškimi njivami pri tistem debelem hrastu, tisto dolgo, ozko njivico imenovali so ljudje Mikličevo. Zemlja jih torej ni mogla rediti. Miklič ni znal rokodelstva, da bi se moglo reči, glejte to ga redi. Živeli so vendarle. Oče Miklič je hodil na Hrvaško v ondotne šume. Pošiljal je od časa do časa kak krajcar domov, in mati in sin sta živela za silo. Na spomlad pa se je vračal Miklič domov. Hodil je na dnino in je že kaj zaslužil. Tudi mati je hodila pomagat ljudem pri delu, in se je spet kaj dobilo.

Tako so živeli pri Mikličevih. Oče in mati sta delala, Tine pa je začel hoditi v šolo.

„To ti je ubogljiv otrok, ta Tine“, je rekel marsikdo. „Blagor staršem, ki imajo takega otroka“, je rekel zopet drugi.

Pa je bil res priden Mikličev Tine. Splošno je pazil na to, da je delal veselje svojim staršem. Že zgodaj je razumel, kako trpita njegova roditelja, in zato jima je izkušal pomagati pri vsaki priliki. Delati seveda še ni mogel. Zato je pa gledal na to, da je delal na drug način veselje očetu in materi. Z vso vnemo se je poprijel učenja. Bil je vedno med prvimi. Učitelj so ga pohvalili pri vsaki priliki. Kako je očetu in materi to dobro delo!

Tako je vladalo v Mikličevi hiši tiho, mirno veselje. Niso živeli v obilnosti, ali to, kar so imeli, jim je popolnoma zadoščalo, da, bili so srečni v nizki hišici. In vsi so želeli, naj bi vsaj takó ostalo.

II.

Bilo je v trdi jeseni. Listje, na drevesih, že orumenelo, je začelo odpadati. Posestniki so bili večinoma že pospravili poljske pridelke, le kaka repa je še zelenela po njivah. Tudi pri Mikličevih so bili že vse pospravili. Zgodnji ptiči-selivci so bili v velikih jatah že zdavnaj odleteli, drugi so pa odpluli kmalu za njimi. Ostali so le še oni ptički, ki tudi prezimijo v naših krajih. Da, takrat je bilo. In takrat je zagrmelo nekega dne na Vejevju:

„Hrvatarji se odpravljajo.“

Da, Hrvatarji so zapuščali dom in so odhajali po zaslužku, za kruhom.

Tudi Miklič je bil med njimi. Kar ni mogel od doma.

„Jaz ne vem, kar ločiti se ne morem. Saj sem tudi druga leta težko odhajal, ne bom dejal, ali sedaj kar ne morem.“

Tako je jadikoval, ko se je poslavljal od svoje drage žene in ljubega sina.

„Božja volja je, da greš“, reče solzna Reza. „Bog te kaj kmalu zdravega in čvrstega privedi nazaj! Saj veš, da te bova težko pogrešala. Oh, da moraš iti!“

„Oče, nikar ne odhajajte, jaz ne vem, kaj bom počel brez vas. Nama z materjo bo tako dolgčas po vas.“

„Le priden bodi, moli rad in dobro se uči. Pa molita kaj za-me z materjo. Če Bog da, se kmalu vrnem. In potem bomo zopet skupaj, skupaj trpeli, skupaj se veselili.“

„Hoj, Miklič, pojdi, pojdi, saj vidiš, da že vsi na-te čakamo!“ pokliče sosed. „Bog vaju obvaruj!“

Poslednjič so se poljubili, poslednjič zaihteli solze težkega slovesa, in voz je oddrdral z Mikličem.

III.

Kmalu sta dobila Mikličeva mati in Tine pismo od očeta. Kako sta se ga zveselila. Nič ni bilo posebnega v pismu, in vendar, kolikokrat ga je prebral Tine!

Zima je prišla v deželo. Snega je bilo toliko, da niso pomnili najstarejši ljudje takega. Vse je iskalo zavetja. Ljudje, ki so imeli varna domovanja, dosti drv, so že lahko kljubovali trdovratni, neusmiljeni zimi. Ali ptički, ti so bili revčki. Kar padali in cepali so od mraza in gladu.

ln pri Mikličevih? Hvala Bogu, v začetku je bilo še dobro. Hrane sta imela za silo. Drv je bil že oče Miklič sam napravil. In tako jima, materi in Tinetu, v začetku ni bilo nič hudega. Tine je hodil pridno v šolo, mati pa je doma delala to in ono. Tine je vsak dan pritekel domov in popraševal mater, je li kaj pisma od očeta. Preprosil je očeta, da so mu obljubili, da bodo vsaj vsak mesec gotovo pisali. Mesec je bil že davno minil, kar je došlo zadnje pismo. Vsak dan sta pričakovala mati in Tine spet glasu od očeta. Pa nič ni hotelo biti.

„Mati, ali je kaj danes?“ je izpraševal Tine nekega dne zopet mater.

„Nič ni, nič, ljubi Tine! Ne vem, kaj je to!“

„Mati, da le ne bi bilo kaj hudega?“

„Bog ne daj!“

„Ne vem, meni se kar čudno zdi. Saj so nama vendar obljubili, da nama pišejo vsak mesec. Zdaj bo že skoraj dva meseca in še nič ni. Čudno to!“

„Mogoče je oče kaj malega obolel, ali pa pošta ne more voziti, in tako se pismo lahko zakasni.“

Upala sta in molila in čakala. Pa nič ni hotelo priti od očeta.

Nekega dne pa je nekaj prišlo v Vejevje. O, da bi ne bilo prišlo!

Tine je bil ministrant. Kako se je lepo vedel pri službi božji! Res, opravljal je svojo vzvišeno službo prav angelsko.

„Kako se Tine lepo vede“, so trdile stare ženice druga čez drugo. — „Prav kakor angelček je ta kodrasti Tine.“ — „O, da bi bil ta deček kedaj gospod, potem bi bilo lepo!“

Pa tudi gospod župnik so imeli Tineta zelo radi. Všeč jim je bilo njegovo lepo obnašanje. Tudi v šoli je znal Tine vedno najlepše povedati svetopisemske zgodbe. In gospod župnik so mu mnogokrat darovali lepo podobico.

„Mati, podobico, podobico.“

„Zopet?“

„Da gospod župnik so me pohvalili, ker sem tako lepo povedal o egiptovskem Jožefu.“

„Viš, Tine, le priden bodi! Saj družega nimaš kakor dobro srce in dobro glavo. Le pridno rabi svoje talente, ki ti jih je Gog dal. Marljiv bodi, da nama boš delal veselje in nama na starost kaj pomagal. Saj vidiš, kako se mučiva, jaz in oče. Po tujem mora oče hoditi za vsakdanjim kruhom.“

„Mati, nikoli vaju ne bom pozabil. Za zdaj pa vam in očetu povrni ljubi Bog, kar mi dobrega storite!“ —

Nekega jutra je šel Tine zopet ministrirat. Prav lepo je stregel gospodu župniku. Že je mislil po končani službi božji oditi, kar ga ustavijo gospod župnik in mu rečejo:

„Tine povej, povej materi, naj pridejo med dnem malo k meni, če utegnejo. Jim imam nekaj važnega povedati.“

Neka težka slutnja je padla na Tinetovo srce. Ves žalosten je prišel domov.

„Mati, med dnem pojdite v župnijo, so rekli gospod župnik, vam imajo nekaj važnega povedati.“

„Kaj bi bilo takega? No, bom pa šla pozneje. Morda nisi ti kaj hudega napravil, Tine?“

„Bog obvaruj, mati. Prav ničesar si nisem v svesti.“

„No, bodo že gospod župnik povedali.“

Tine je odšel v šolo, mati pa v župnišče.

S težkim srcem je korakala Reza v župnišče. —

Gospod župnik so ravno opravljali brevir, ko potrka Reza na vrata.

„Naprej!“ se odzove glas gospoda župnika.

Reza vstopi, prijazno pozdravi gospoda župnika in vpraša, kaj imajo tako važnega.

„Morda ni Tine kaj napravil, gospod župnik?“ vpraša Reza.

„O, Tine pa ne, Tine. Ž njim sem popolnoma zadovoljen. Da bi le vedno tak ostal! Ali nekaj drugega vam imam povedati. Glejte, Reza, kogar ima Bog rad, tega poizkuša. Če vse dobro, vztrajno premagamo, potem nas čaka veselje in plačilo v nebesih.“

„Morda se ni mojemu možu kaj prigodilo, gospod župnik? Neka težka slutnja me teži.“

„Zadeli ste, Reza. Bog vas potolaži! Glejte, ravno tu imam uradno naznanilo, da je v tem snegu, v tem mrazu izgubilo v zametih nekaj drvarjev življenje . . .“

„In med temi je tudi mož, gospod župnik?“ „Da, Reza . . .“

Obupen jok in stok se je naselil v Mikličevi hišici.

In z njim se je začelo žalostno življenje. Zmanjkalo jima je hrane, posebno drv nista več imela, da bi bila zavarovana proti mrazu.

„Tine, kaj naj počneva? Od vsega hudega vzameva konec. Bog se naju usmili! Če se naju On ne usmili, ni nama pomoči v sili,“ tako je večkrat s krvavečim srcem govorila Reza svojemu Tinetu.

„Mati, boste videli, da nama bo Bog pomagal“, je tolažil Tine obupano mater.

„Saj mi ni za-se, meni je za-te. Srce se mi trga, ko te gledam lačnega, ko te gledam, kako se treseš v tem neizprosnem mrazu.“

„Mati, da le zimo kako prebijeva, potem bo že kako. Vidite, kako sem že močan. Boste videli, kako bom delal poleti. In imela bova zopet jesti, in zeblo naju ne bo več, mati.“

„Dobri otrok!“

„Mati, glejte drv nimava več. Jaz vzamem sani in grem v gozd, da nabere kaj dračja.“

Zunaj je škripalo. Tine je ves ozebel vozil svoje sanke po slabem potu v gozd. Utrujen in razgret se ustavi sredi gozda. Sanke pusti na potu, sam pa gre po gozdu in išče starih lesnih odpadkov in vej. Že nabere za polne sani in misli ravno oditi, kar zasliši pasje lajanje.

„Kdo je to? Pa ni kdo grajskih,“ si misli Tine in v strahu pričakuje, kdo se bo približal.

Pes je šel po sledu in je kmalu lajal pred prestrašenim Tinetom. Kmalu za psom se približa suha, sloka postava grajskega valpeta, gospoda Martina.

Tine ni vedel, kaj bi počel.

„Aha, sem te dobil, ti nesnaga grda ti, ti tat grdi ti!“

Beseda „tat“ je Tineta tako zbodla, da ni vedel, kaj bi odgovoril. Revščino mu je smel vsakdo oponesti, toda, da bi ga kdo dolžil nepoštenja, tega ne, tudi če je bil gospod Martin. Zato neustrašeno reče:

„Veste kaj, gospod Martin, tat pa nisem in nočem biti. Če sem pobral nekoliko suhih vej, mislim, da nisem napravil nikomur škode.“

„O ti pasja dlaka ti, ti grdin ti“, in enaki priimki so se usipali kakor orehi — „sedaj mi pa še odgovarja.“

Gospod Martin ni mogel dobiti besedi, da bi se bil prav znosil nad ubogim Tinetom. V veliki jezi je stegnil svoje dolge roke k Tinetovim ušesom, in jih je neusmiljeno navil. Nazadnje je pa še zapretil Tinetu:

„To ti povem, ti tatinski grdin, še enkrat se mi pokaži v gozd, pa ti odtrgam ušesa, in pa psa naščujem nate, da te obkolje.“

Potrtega srca je prišel Tine domov, da sam ni vedel, kdaj. Vse bi bil pretrpel. Za to, da ga je valpet tako neusmiljeno uhal, se niti zmenil ni. Bolelo ga je le očitjanje, da krade. Ne, tat Tine ni hotel biti.

Ko vidi mati, da je Tine ves objokan in rdeč okoli ušes, ga skrbno povprašuje, kaj se mu je dogodilo. Tine ji vse natanko pove in se zjoče. Bilo mu je mnogo laže, ko je materi odkril svoje srce.

IV.

Odslej Tine ni hotel iti več v gozd, da se ne bi zopet srečal s surovim Martinom. Življenje pri Mikličevih je bilo žalostnejše, še bednejše. Zima kar ni hotela minuti. Pomoči pa tudi od nikoder. Trpela sta tiste čase, mati in sin, veliko bedo in morala sta prenašati trd mraz.

„Ko bi bilo vsaj zakurjeno, mati, precej bi laže prenašal to težavno življenje.“

„Da, da Tine, ko bi imela vsaj kaj drv. Pojdi, vzemi sani in pojdi v gozd!“

Mislino si lahko, kako je bilo tu Tinetu težko ubogati. Vendar se je premagal in je ubogal.

„Mati, samo vam na ljubo grem. Saj veste, da sem rekel, da ne grem več v gozd, da se več ne srečam z onim sirovežem.“

Lep zimski dan je bil. Tine je vozil svoje sanke v gozd. Žalostne misli so ga trle. Vedno je imel v mislih grajskega gospoda Martina. Nabiral je suhih vej kakor zadnjič. Že je naložil polovico sani. Kar se zasliši spet pasje lajanje. Mraz je zašel Tinetu v mozeg. Mislil si je: gotovo je zopet gospod Martin v gozdu. V njegovi veri ga je še bolj podkrepil pes, ki je zadnjič pridrl z Martinom.

„No, zdaj bom pa zopet revež“, si misli Tine. Bežal bi bil lahko, pa ni hotel. Zdelo se mu je nepošteno, da bi jo bil tihotapsko popihal.

Čakal je torej. Pa Martina ni bilo. Pes je bil res oni, ki je bil prišel zadnjič z Martinom, njega pa ni bilo. Za ovinkom se nenadoma prikažeta grajska gospod in gospa.

Tine ni vedel, kaj bi počel. Mislil je že, kako se bo zagovarjal pred strogim valpetom, pa prideta grajska gospod in gospa. Kak drugi kmetiški paglavec bi bil kar obstal in zijal v tla. Tine pa ne. Hitro se zave, sname klobuk ter lepo pozdravi gospoda in gospo.

Grajskima se je vedenje Tinetovo zelo prikupilo, posebno gospé. Prijazno nagovori Tineta:

„Čegav pa si, dečko, povej!“

„Mikličev sem, milostljiva gospa!“

„Pa si prišel v gozd po drva?“

„Da. Prosim vas, da mi ne štejete v zlo, da nabiram suhljad v vašem gozdu. Z materjo trpiva veliko bedo. Da bi se oskrbela vsaj proti mrazu, poslali so me mati po drva.“

„Ubožček! Ali revščino trpita z materjo?“ vpraša gospa z ginjenim glasom.

„Pa veliko revščino, milostljiva gospa! Odkar so se oče ponesrečili na Hrvaškem, je pri nas vse narobe. Komaj čakam, da bi nekoliko odrastel, da bi mogel pomagati materi. Zdaj ne morem še dosti, ker hodim v šolo.“

„Kako se pa učiš? Ali te veseli šola?“

„Oh, vi ne veste, gospa. Kako mi bo dolgčas, ko ne bom hodil več v šolo.“

„Le priden bodi in dobro se uči! Povprašala bom pri gospodu učitelju. Veseli me, da se znaš spodobno vesti. Drv pa le naberi, kolikor potrebujeta.“

In odšla sta. —

* * *

Kako je bil Tine vesel, ker sta bila grajska gospod in gospa z njim tako prijazna. Veselega srca je pripovedoval doma materi, kako lepo se je menila z njim grajska gospa. Oni dan ga je bil pa sirovi Martin tako ozmerjal. — —

Grajska sta bila brez otrok. Istega dne, ko je govoril Tine z njima, sta šla še naprej po gozdu na izprehod.

Tine se jima je bil omilil obema.

„Dober dečko, ta Mikličev, ali čegav je že?“ pravi gospod.

„Jaz se zanimam zanj. Glej premišljevala sem tako: Bog naju ni obdaril z otroki. Premoženje imava lepo. Tu imava priliko, da storiva dobro delo.“

„Kaj misliš?“ pravi gospod.

„Mislim, da bi poslala fanta v šolo, ker pravi, da ga šola tako veseli. Jaz povprašam še učitelja in župnika, če je fant poraben.“

„Kaj naj pa mati sama počne brez sina?“

„I kaj? Pa jo vzemiva v grad. Saj imava dovolj dela. Med družino naj bo, če je zadovoljna.“

Hipoma se je obrnilo pri Mikličevih.

Učitelj in župnik sta se najpovoljnejše izrazila o Tinetu. Oba sta ga pohvalila in toplo priporočila grajski gospe. Sklenilo se je, da gre Tine na jesen v šolo.

V.

Ej, kako sta hvalila Boga mati in sin! Ni besedi, da bi se opisalo.

Samo to naj povem:

Mikličeva sta se preselila še tisto zimo v grad. Kaj sta pa hotela? Hišica je držala snega, da se je kar šibila in tresla. Vsak čas se je bilo bati, da se podere. In res se je podrla kmalu potem, ko sta se Mikličeva preselila v grad. Tam sta imela vsega potrebnega. Reza je pomagala pri delu, Tine je pa hodil v šolo.

Prišla je jesen.

Ptički so zopet zapuščali naše kraje, ž njimi vred pa se je poslovil nekega dne tudi Mikličev Tine.

Šel je v mesto študirat.

* * *

Vihare bliža.

Minilo je odtlej dvanajst let. Dolga doba! Marsikaj se izpremeni v tem dolgem času. Tudi v Vejevju je bilo mnogokod drugače. Mikličeve hišice ni bilo več. Starejši gospodarji so bili že odložili gospodarska bremena na mlajša ramena.

Tistega poletja je imel Mikličev Tine — novo mašo.

Srečno je bil dosegel venec, katerega mu je ponujal Gospod.

V gradu se ni bilo dosti izpremenilo. Gospod in gospa sta se bila sicer postarala, ali trdna sta bila še vedno. Tudi Reza je še živela. Bog ji je dal to srečo, da je čakala novo mašo svojega ljubega Tineta.

Bog vé, če bi se bilo tako izteklo, da ji ni Bog vzel moža?

„Moja pota niso vaša pota“, govori Gospod.

V trpljenju in nezgodi
Prebridkih solz ne toči,
V življenja temnih urah
Le Bógu se izroči!

Zvonko Mirovič.

Iz dežele bajk in basni.

33. Pripovedka o menihu Afanaziju in o razbojniku Ivorju.

I.

Živel je strahovit človek popolnoma zakrknenege srca. Imenovali so ga Ivorjem. Njegovo bivališče je bil temen gozd, njegova spremljevalca srd in neusmiljenost.

Preživel je Ivor v gozdu že dokaj let in je storil že mnogo hudega. Molil ni nikoli, temveč ves čas svojega življenja je uporabljal v grozovita zlodejstva. Kakor njegovi tovariši — divje zveri — tako se je plazil tudi on po gošči in iskal plena. Varen ni bil nihče pred njim.

Raznesla se je vest o nečlovečnem Ivorju kmalu daleč naokrog, in ljudje so se izogibali gozda, v katerem je živel Ivor. Saj pa tudi nihče ni vedel, da li pride še živ iz njega, če se drzne vanj. „Kdor nevarnost ljubi“, jeli so rekat, „pogine v nevarnosti.“ Hodili so odselej rajši po drugem potu. „Drugodi seveda“, pristavljali so navadno, „nas čakajo tudi nevarnosti, a tam ni Ivorja.“ In prav so govorili. Kajti kaj so vse druge nevarnosti proti zlobi človeški! Tak je bil Ivor...

Dva dni hoda od Ivorjevega gozdu je stala Sv. Gora, na Sv. Gori pa so živeli menihi. Molili so noč in dan in so pisali svete knjige. Bili so vneti za vse dobro. Odlikoval se je pa eden izmed njih s posebno boga-boječnostjo. Presegal je druge daleč, kot presega orel druge ptiče po moči, hitrosti in dostojanstvu. Klicali so ga Afanazijem.

Neko noč je imel ta Afanazij v spanju čudovito prikazen. Videl je pred seboj Boga samega v vsem njegovem veličastvu. Svetil se je kakor